

מחברת מכות - ג

מסכת מכות פרק ג

(יג,א) משנה: ואלו הן הלוקין: הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולממזר. אלמנה וגרושה, חייבין עליה משום שני שמות; גרושה וחלוצה, אינו חייב אלא משום אחת בלבד

הטמא שאכל את הקדש, והבא אל המקדש טמא, ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא, והשוחט ומעלה בחוץ, והאוכל חמץ בפסח, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים, והמפטם את השמן, והמפטם את הקטורת, והסך בשמן המשחה, והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים. אכל טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב? **ארבי שמעון** אומר: כל שהוא **אוחכמים** אומרים: כזית. אמר להן **רבי שמעון**: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא, שהוא חייב! אמרו לו: מפני שהיא כברייתה! אמר להן: אף חטה אחת כברייתה!

גמרא: ׀חייבי כריתות קא תני - חייבי מיתות בית דין לא קתני! ׀מתניתין מני? רבי עקיבא היא! דתניא: אחד חייבי כריתות, ואחד חייבי מיתות בית דין, **(יג,ב)** ישנו בכלל מלקות ארבעים, דברי **רבי ישמעאל**. **ר' עקיבא** אומר: חייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה, בית דין של מעלה מוחלין להן - חייבי מיתות בית דין אינו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה, אין בית דין של מטה מוחלין להן. **ר' יצחק** אומר: חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאת כרת באחותו? לדונו בכרת ולא במלקות!

׀מאי טעמא דר' ישמעאל? ׀דכתיב: (דברים כח) "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת", וכתוב: "והפלא ה' את

מחברת מכות - ג

מכותך" - הפלאה זו, איני יודע מה היא - כשהוא אומר: (דברים כה) "והפילו השופט והכהו לפניו", הוי אומר: הפלאה זו, מלקות היא! וכתוב: (דברים כח:נח) "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה" {אי הכי, חייבי עשה נמי! <"אם לא תשמור" כתיב, וכדרכי אבין אמר ר' אילעי, דאמר רבי אבין אמר ר' אילעי: כל מקום שנאמר "השמר", "פן", ו"אל", אינו אלא לא תעשה {אי הכי, לאו שאין בו מעשה נמי! (דברים כח) "לעשות" כתיב! {לאו שניתק לעשה נמי! <דומיא דלאו דחסימה! ~השתא דאתית להכי, כולהו נמי, דומיא דלאו דחסימה!

גור' עקיבא, מאי טעמא? <(דברים כה) "כדי רשעתו" - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות %גור' ישמעאל: הני מילי מיתה וממון או מלקות וממון, אבל מיתה ומלקות, מיתה אריכתא היא!

{ולרבי עקיבא, אי הכי, חייבי כריתות נמי! ^מאי אמרת?! שאם עשו תשובה?! - השתא, מיהת לא עבדי! <אמר רבי אבהו: בפירוש ריבתה תורה חייבי כריתות למלקות, דגמר (ויקרא כ) "לעיני" (דברים כה) מ"לעיניך!"

{מתקיף לה ר' אבא בר ממל: אי הכי, חייבי מיתות בית דין נמי, נגמרם (במדבר טו) "מעניני" מ"לעיניך" <דנין "לעיני" מ"לעיניך", ואין דנין "מעניני" מ"לעיניך"! {ומאי נפקא מיניה?! והא תנא דבי ר' ישמעאל: (ויקרא יד) "ושב הכהן", "ובא הכהן" - זו היא שיבה, וזו היא ביאה! ועוד, לגמור "מעניני" מ"לעיני", דהא גמור "לעיני" מ"לעיניך"

|<קבלה מיניה רבי שמואל בר רב יצחק: "כדי רשעתו" - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות - ברשעה המסורה לבית דין הכתוב מדבר!

<<רבא אמר: אתרו ביה לקטלא, כולי עלמא לא פליגי דאין לוקה ומת - כי פליגי, דאתרו ביה למלקות - רבי ישמעאל סבר: לאו

מחברת מכות - ג

שניתן לאזהרת מיתת בית דין, לוקין עליו. ור' עקיבא סבר: לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, אין לוקין עליו {ור' עקיבא: אי הכי, חייבי כריתות נמי, לאו שניתן לאזהרת כרת הוא! אמר ליה **רב מרדכי לרב אשי**: הכי אמר **אבימי מהגרוניא** משמיה **דרבא**: חייבי כריתות לא צריכי התראה - שהרי פסח ומילה, ענש אף על פי שלא הזהיר {ודלמא אזהרה לקרבן?! דהא פסח ומילה, דלית בהו אזהרה, לא מייתי קרבן! אהתם, לאו היינו טעמא אלא משום דאיתקש כל התורה כולה לעבודה זרה - מה עבודה זרה, שב ואל תעשה - אף כל, שב ואל תעשה! - לאפוקי הני, דקום עשה!

<<**רבניא** אמר: לעולם **(יד,א)** כדאמרינן מעיקרא, שאם עשו תשובה, בית דין של מעלה מוחלין להן - מאי אמרת?! "הא לא עבוד תשובה"?! - לא פסיקא מילתא לכרת!

<<<**רבי יצחק** אומר: חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאת כרת באחותו? לדונו בכרת ולא במלקות!

{ורבנן, כרת באחותו למה לי?! אלחלק, וכדרבי יוחנן, דאמר **רבי יוחנן**: שאם עשאן כולם בהעלם אחד, חייב על כל אחת ואחת { ורבי יצחק, "לחלק" מנא ליה? אנפקא ליה (ויקרא יח) מ"ואל אשה בנדת טומאתה", לחייב על כל אשה ואשה {ורבנן נמי, תיפוק ליה מהא?! | אין הכי נמי! - ואלא כרת דאחותו, למה לי? לחייבו על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו! {פשיטא! הרי גופין מוחלקין! הרי שמות מוחלקין! | אלא לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו! והיכי משכחת לה? ברשיעא בר רשיעא!

גור' יצחק, הא מנא ליה? אנפקא ליה מקל וחומר, דתניא: אמר ר' **עקיבא**: שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז של עימאום, שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל: גהבא על אחותו, שהיא אחות אביו, שהיא אחות אמו, מהו? גאינו חייב על כולן אלא אחת, או חייב על כל אחת ואחת? אמרו לו: זו לא

מחברת מכות - ג

שמענו, אבל שמענו: הבא על חמש נשים נדות בהעלם אחד, שחייב על כל אחת ואחת ~ ונראין דברים מקל וחומר: ומה נדה, שהיא שם אחד, חייב על כל אחת ואחת - כאן, ששלשה שמות, לא כל שכן!

%ואידך: קל וחומר פריכא הוא! מה לנדה, שכן גופין מוחלקין!

%ולאידך נמי, האי ודאי קל וחומר פריכא הוא! אלא נפקא ליה (ויקרא כ) מ"אחותו" דסיפא!

{ואידך, אחותו דסיפא למה לי? כלחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו, לומר שאין עונשין מן הדין

%ואידך: איבעית אימא: גמר עונש מאזהרה, ואיבעית אימא: נפקא ליה (יד, ב) מ"אחותו" דרישא

%ואידך: ההוא מיבעי ליה לחלק כרת למפטם ולסד!

%ואידך סבר כר' אלעזר אמר ר' הושעיא, דאמר **רבי אלעזר** אמר **רבי הושעיא**: כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחד, חלוקין הן לקרבן %%ואי בעית אימא: לא סבר לה כר' אלעזר, ונפקא ליה (ויקרא כ:יח) מ"ואיש אשר ישכב את אשה דוה"

%ואידך: ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן, דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון **בן יוחי**: מנין שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה? שנאמר: "ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם" - מלמד שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה

הטמא שאכל את הקדש, והבא אל המקדש טמא, ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא, והשוחט ומעלה בחוץ, והאוכל חמץ בפסח, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים, והמפטם את השמן, והמפטם את הקטורת, והסך בשמן המשחה -- {בשלמא הבא

מחברת מכות - ג

למקדש טמא - כתיב עונש וכתיב אזהרה - עונש, דכתיב: (במדבר יט) "את משכן ה' טמא ונכרתה"; אזהרה: (במדבר ה) "ולא יטמאו את מחניהם" ~אלא טמא שאכל את הקדש - בשלמא עונש - כתיב: (ויקרא ז) "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה" - אלא אזהרה מניין? **איש לקיש** אומר: (ויקרא יב) "בכל קדש לא תגע" <<**רבי יוחנן** אומר: תני **ברדלא**: אתיא "טומאתו" - "טומאתו" - כתיב הכא: "וטומאתו עליו ונכרתה", וכתיב התם: (במדבר יט) "טמא יהיה עוד טומאתו בו" - מה להלן, עונש ואזהרה - אף כאן, עונש ואזהרה

{בשלמא ריש לקיש לא אמר כרבי יוחנן - גזירה שוה לא גמיר - אלא ר' יוחנן, מאי טעמא לא אמר כריש לקיש?! אמר לך: ההוא אזהרה לתרומה! זריש לקיש, אזהרה לתרומה מנא ליה?! אנפקא ליה (ויקרא כב) מ"איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב" - אי זהו דבר שהוא שוה בזרעו של אהרן? הוי אומר: זו תרומה!
%ואידך: ההוא לאכילה והא לנגיעה

{זריש לקיש, האי "בכל קדש לא תגע" להכי הוא דאתא?! ההוא מיבעי ליה לטמא שנגע בקדש, דאיתמר: טמא שנגע בקדש - **ריש לקיש** אומר: לוקה. **רבי יוחנן** אומר: אינו לוקה - **ריש לקיש** אומר: לוקה - "בכל קדש לא תגע"; **רבי יוחנן** אומר: אין לוקה - ההוא אזהרה לתרומה הוא דאתא! כטמא שנגע בקדש, מדאפקיה רחמנא בלשון "נגיעה"; אזהרה לאוכל - אתקוש קדש למקדש!

{ואכתי, להכי הוא דאתא?! ההוא מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים! דאיתמר: טמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים - **ריש לקיש** אומר: לוקה. **רבי יוחנן** אומר: אינו לוקה - **ריש לקיש** אומר: לוקה - "בכל קדש לא תגע" - לא שנא לפני זריקה, ולא שנא לאחר זריקה; **רבי יוחנן** אומר: אינו לוקה. רבי יוחנן לטעמיה, דאמר קרא: "טומאתו" - "טומאתו", וכי כתיב "טומאתו" לאחר זריקה הוא דכתיב! אהיא מ"בכל קדש" נפקא!

מחברת מכות - ג

תניא כוותיה דריש לקיש: "בכל קדש לא תגע" - אזהרה לאוכל { אתה אומר אזהרה לאוכל, או אינו אלא אזהרה לנוגע? ! אתלמוד לומר: "בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה" - מקיש קדש למקדש - מה מקדש, דבר שיש בו נטילת נשמה - אף כל דבר שיש בו נטילת נשמה ~ ואי בנגיעה, מי איכא נטילת נשמה?! אלא באכילה!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל לא תעשה שקדמו עשה, לוקין עליו. (טו,א) אמרו לו: וְאמרת? ! אמר להו: לא! אמר רבה: האלהים! אמרה! וכתיבא, ותנינא! - כתיבא: (במדבר ה) "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש ... ולא יטמאו את מחניהם"; תנינא: הבא למקדש טמא

אֵלָא מאי טעמא קא הדר ביה? <משום דקשיא ליה אונס! דתניא: אונס שגירש, אם ישראל הוא, מחזיר ואינו לוקה; אם כהן הוא, לוקה ואינו מחזיר ~ אם ישראל הוא, מחזיר ואינו לוקה - וְאמאי?! לא תעשה שקדמו עשה הוא, ולילקי! אמר **עולא**: לא יאמר "לו תהיה לאשה" באונס, וליגמר ממוציא שם רע: ומה מוציא שם רע, שלא עשה מעשה, אמר רחמנא: (דברים כב) "ולו תהיה לאשה" - אונס, לא כל שכן! - למה נאמר? אם אינו ענין לפניו, תנהו ענין לאחריו, שאם גירש יחזיר!

{ואכתי אונס ממוציא שם רע לא גמר, דאיכא למיפרך: מה ממוציא שם רע, שכן לוקה ומשלם! | אלא לא יאמר "לו תהיה לאשה" במוציא שם רע, וליגמר מאונס: ומה אונס, שאינו לוקה ומשלם, אמר רחמנא "ולו תהיה לאשה" - מוציא שם רע, לא כל שכן! - ולמה נאמר? אם אינו ענין למוציא שם רע, תנהו ענין לאונס! אם אינו ענין לפניו, תנהו ענין לאחריו!

{ומוציא שם רע מאונס נמי לא גמר! דאיכא למיפרך: מה לאונס, שכן עשה מעשה! | אלא לא יאמר "לו תהיה לאשה" במוציא שם

רע, שהרי אשתו היא! למה נאמר? אם אינו ענין למוציא שם רע, תנהו ענין לאונס! ואם אינו ענין לפניו, תנהו ענין לאחריו! {ואימא: ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע, תנהו ענין לאחריו דידיה, דלא לקי?! <אין הכי נמי! ואתי אונס, וגמר מיניה! >במאי גמר מיניה? אי בקל וחומר, אי במה מצינו, איכא למיפרד: כדפרכינן: מה למוציא שם, שכן לא עשה מעשה! |אלא אמר **רבא**: כל ימיו ב"עמוד והחזר!" וכן, כי אתא **רבי** אמר **ר יוחנן**: כל ימיו ב"עמוד והחזר!"

{אמר ליה **רב פפא לרבא**: והא לא דמי לאויה ללאו דחסימה! <אמר ליה: ומשום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא, מגרע גרע?! > אי הכי, לאו שניתק לעשה נמי, לימא: ומשום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מגרע גרע?! <אמר ליה: ההוא, לנתוקי לאו הוא דאתא!

{הניחא למאן דאמר ביטלו ולא ביטלו - אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו, מאי איכא למימר?! (**טו,ב**) <מידי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן - האמר ליה **רבי יוחנן** לתנא: תני "ביטלו חייב, לא² בטלו פטור!" דתני תנא קמיה **דרבי יוחנן**: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, קיים עשה שבה, פטור - ביטל עשה שבה, חייב! *אמר ליה: מאי קא אמרת?! - "קיים פטור, לא קיים חייב", "ביטל חייב לא ביטל פטור" - תני: "ביטלו" ו"לא ביטלו"! **ורבי שמעון בן לקיש** אומר: "קיימו" ו"לא קיימו"

>במאי קא מיפלגי? <בהתראת ספק קא מיפלגי! - מר סבר: התראת ספק שמה התראה, ומר סבר: התראת ספק לא שמה התראה

ואזדו לטעמייהו, דאיתמר: "שבועה שאוכל ככר זה היום", ועבר היום ולא אכלה - **רבי יוחנן וריש לקיש**, דאמרי תרוייהו: אינו לוקה - **רבי יוחנן** אומר: אינו לוקה (**טז,א**) משום דהוי לאו שאין

2 כד גרסת ב"ח, ולפננו: "ולא"

בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. **ריש לקיש** אומר: אינו לוקה, משום דהוי התראת ספק, וכל התראת ספק, לא שמה התראה. ותרוייהו אליבא דרבי יהודה, דתניא: (שמות יב) "ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו" - בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לומר שאין לוקין עליו, דברי **רבי יהודה** - **ר' יוחנן** דייק הכי: טעמא דבא הכתוב - הא לא בא הכתוב, לוקה! - אלמא התראת ספק שמה התראה! **וריש לקיש** דייק הכי: טעמא דבא הכתוב - הא לא בא הכתוב, לוקה! - אלמא לאו שאין בו מעשה, לוקין עליו!

{זור' שמעון בן לקיש נמי, הא ודאי התראת ספק הוא! <סבר לה כאידך תנא דר' יהודה, דתניא: הכה זה וחזר והכה זה; קילל זה וחזר וקילל זה; הכה שניהם בבת אחת, או קילל שניהם בבת אחת - חייב! **רבי יהודה** אומר: בבת אחת חייב - בזה אחר זה, פטור! {זרבי יוחנן נמי, הא ודאי לאו שאין בו מעשה הוא! <סבר לה כי הא דאמר **רב אידי בר אבין** אמר **רב עמרם** אמר **ר' יצחק** אמר **ר' יוחנן**: אומר היה³ **ר' יהודה** משום **רבי יוסי הגלילי**: כל לא תעשה שבתורה - לאו שיש בו מעשה, לוקין עליו; לאו שאין בו מעשה, אין לוקין עליו - חוץ מן הנשבע, ומימר, והמקלל את חבירו בשם {קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה! <אי לר' שמעון בן לקיש, תרי תנאי אליבא דרבי יהודה; אי לרבי יוחנן, לא קשיא - הא דידיה, הא דרביה

תנן התם: הנוטל אם על הבנים - **רבי יהודה** אומר: לוקה ואינו משלח, **וחכמים** אומרים: משלח ואינו לוקה - זה הכלל: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, אין חייבין עליה
אמר **ר' יוחנן**: אין לנו אלא זאת ועוד אחרת. אמר ליה **ר' אלעזר**:
גהיכא? אמר ליה: לכי תשכח! - נפק, דק, ואשכח, דתניא: אונס

3 כד גרסת ב"ח, ולפננו: "ר' יהודה אומר"

מחברת מכות - ג

שגירש - אם ישראל הוא, מחזיר ואינו לוקה; ואם כהן הוא, לוקה ואינו מחזיר

{הניחא למאן דתני "קיימו ולא קיימו" - אלא למאן דתני "ביטלו ולא ביטלו" - בשלמא גבי שילוח הקן, משכחת לה - אלא אונס, "ביטלו ולא ביטלו", היכי משכחת לה?! אי דקטלה - קם ליה בדרבה מיניה! אמר **רב שימי מחוזנאה**: כגון שקיבל לה קידושין מאחר {אמר **רב**: אי שוויתיה שליח, איהי קא מבטלא ליה - אי לא שוויתיה שליח, כל כמיניה, ולא כלום היא! | אלא אמר **רב שימי מנהרדעא**: כגון שהדירה ברבים

{הניחא למאן דאמר נדר שהודר ברבים אין לו הפרה, אלא למאן דאמר יש לו הפרה, מאי איכא למימר?! | דמדירה לה על דעת רבים! דאמר **אמימר**: הלכתא: נדר שהודר ברבים, יש לו הפרה - על דעת רבים, אין לו הפרה

{ותו ליכא?! - והא איכא: סימן: גז"ל משכ"ן ופא"ה

גזל, דרחמנא אמר: (ויקרא יט) "לא תגזול", (ויקרא ה) "והשיב את הגזלה"; משכון, דרחמנא אמר: (דברים כד) "לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו", "השב תשיב לו העבוט כבא השמש", ומשכחת לה בקיימו ולא קיימו, וביטלו ולא ביטלו אהתם, כיון דחייב בתשלומין, אין לוקה ומשלם

{מתקיף לה **רבי זירא**: הא איכא משכוננו של גר, ומת הגר! (**טז,ב**) אהתם, גברא בר תשלומין הוא, ושיעבודא דגר הוא דקא פקע!

{והא איכא פאה, דרחמנא אמר: (ויקרא כג:כב) "לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אותם", דמשכחת לה בקיימו ולא קיימו, ביטלו ולא ביטלו, דתנן: מצות פאה, להפריש מן הקמה; לא הפריש מן הקמה, מפריש מן העומרין; לא הפריש מן העומרין, מפריש מן הכרי עד שלא מירח; מירחו, מעשר ונותן לו! כדרבי ישמעאל, דאמר: אף מפריש מן העיסה {ולר' ישמעאל נמי משכחת לה, דאכל עיסה!

מחברת מכות - ג

אאלא "זאת ועוד אחרת" אהא - אבל אונס, לא! דהיכא אמרינן על דעת רביס אין לו הפרה? לדבר הרשות! אבל לדבר מצוה, יש לו הפרה! כי הא דההוא מקרי דרדקי, דהוה פשע בינוקי. אדריה **רב אחא**, ואהדריה **רבינא**, דלא אשתכח דדייק כוותיה

והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים -- אמר **רב יהודה**: האי מאן דאכל ביניתא דבי כרבא, מלקינן ליה משום (ויקרא יא) "שרץ השורץ על הארץ" - ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא, ונגדיה **רב יהודה**

אמר **אביי**: אכל פוטיתא, לוקה ארבעה; נמלה, לוקה חמש - משום שרץ השורץ על הארץ; צרעה, לוקה שש - משום (דברים יד) "שרץ העוף"

אמר **רב אחאי**: המשהה את נקביו, עובר משום: (ויקרא כ) "לא תשקצו". אמר **רב ביבי בר אביי**: האי מאן דשתי בקרנא דאומנא, קא עבר משום "לא תשקצו"

אמר **רבא בר רב הונא**: ריסק תשעה נמלים, והביא אחד חי, והשלימן לכזית - לוקה שש - חמש משום בריה, ואחד משום כזית נבילה. **רבא** אמר **ר' יוחנן**: אפילו שנים והוא. **רב יוסף** אמר: אפילו אחד והוא - ולא פליגי - הא ברברבי, והא בזוטרי

אכל טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו -- אמר **רב**: אכל טבל של מעשר עני, לוקה ג' כמאן? ככי האי תנא דתניא: אמר **ר' יוסי**: יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר - הורם ממנו תרומה גדולה, ולא הורם ממנו מעשר ראשון; מעשר ראשון, ולא מעשר שני; ואפילו מעשר עני - מנין? תלמוד לומר: (דברים יב:יז) "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל

מחברת מכות - ג

נדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך", ולהלן הוא אומר:
(דברים כו:יב) "ואכלו בשעריך ושבעו" - מה להלן, מעשר עני -
אף כאן, מעשר עני. ואמר רחמנא: "לא תוכל!"

אמר **רב יוסף**: כתנאי: ר' אליעזר אומר: אין צריך לקרות את
השם על מעשר עני של דמאי. **וחכמים** אומרים: (יז,א) קורא את
השם, ואינו צריך להפריש ~ מאי? לאו בהא קא מיפלגי, דמר
סבר: ודאי טובלו, ומר סבר: ודאי אינו טובלו? אמר ליה **אביי**:
אי הכי, אדמיפלגי בספיקו, ליפלגו בודאי! ~ אלא דכולי עלמא
ודאי טובלו, והכא בהא קא מיפלגי: מר סבר: לא נחשדו עמי
הארץ על מעשר עני של דמאי, כיון דממונא הוא, אפרושי מפריש;
ורבנן סברי: כיון דטריחא ליה מילתא, לא מפריש

גכמה יאכל מן הטבל ויהא חייב? **אבי שמעון** אומר: כל שהוא
<<**וחכמים** אומרים: כזית. אמר להן **רבי שמעון**: אי אתם מודים לי
באוכל נמלה כל שהוא, שהוא חייב! אמרו לו: מפני שהיא
כברייתה! אמר להן: אף חטה אחת כברייתה! -- אמר **רב ביבי**
אמר **רבי שמעון בן לקיש**: מחלוקת בחטה, אבל בקמח, דברי הכל
כזית. **ורבי ירמיה** אמר **רבי שמעון בן לקיש**: כמחלוקת בזו כך
מחלוקת בזו

{תנן: אמר להם ר' **שמעון**: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל
שהוא, שהוא חייב! אמרו לו: מפני שהיא כברייתה! אמר להן: אף
חטה אחת כברייתה! - חטה, אין - קמח, לא! <לדבריהם קאמר
להו - לדידי, אפילו קמח נמי! אלא לדידכו, אודו לי מיהת, דחטה
אחת כברייתה! %ורבנן: בריית נשמה חשובה - חטה לא חשובה
תניא כותיה דרבי ירמיה: **רבי שמעון** אומר: כל שהוא למכות -
לא אמרו כזית אלא לענין קרבן

מחברת מכות - ג

משנה: האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם; קדשי קדשים חוץ לקלעים; קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה. השובר את העצם בפסח הטהור, הרי זה לוקה ארבעים. אבל המותיר בטהור, והשובר בטמא, אינו לוקה ארבעים. הנוטל אם על הבנים - **רבי יהודה** אומר: לוקה ואינו משלח. **וחכמים** אומרים: משלח ואינו לוקה. זה הכלל: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, אין חייבין עליה

גמרא: אמר **רבה בר בר חנה** אמר **ר' יוחנן**: זו דברי רבי עקיבא סתימתאה, אבל חכמים אומרים: בכורים - הנחה מעכבת בהן, קריאה אין מעכבת בהן {ולימא: זו דברי רבי שמעון סתימתאה?!} אהא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה!

גמאי ר' שמעון? <דתניא: (דברים יב:ו) "ותרומת ידך" - אלו בכורים. אמר **רבי שמעון**: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר הקל: ומה מעשר הקל, אוכלן חוץ לחומה לוקה - בכורים, לא כל שכן! - הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן, שהוא לוקה

"ונדבותיך" - זו תודה ושלמים. אמר **רבי שמעון**: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר! - הא לא בא הכתוב אלא לאוכל בתודה ושלמים לפני זריקה, שהוא לוקה!

"ובכורות" - זה הבכור. אמר **ר' שמעון**: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר! אם לפני זריקה, קל וחומר מתודה ושלמים! - הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור, אפילו לאחר זריקה, שהוא לוקה!

"בקרך וצאנך" - זו חטאת ואשם. אמר **רבי שמעון**: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר! אם לפני זריקה, קל וחומר מתודה ושלמים! אם לאחר זריקה, קל וחומר מבכור! - הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מחטאת ואשם, אפילו לאחר זריקה, חוץ לקלעים, שהוא לוקה!

מחברת מכות - ג

"נדריד" - זו עולה. אמר ר' שמעון: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר. אם לפני זריקה, קל וחומר מתודה ושלמים; אם לאחר זריקה, קל וחומר מבכור; אם חוץ לקלעים, קל וחומר מחטאת ואשם - הא לא בא הכתוב (יז,ב) אלא לאוכל מן העולה לאחר זריקה, אפילו בפנים, שהוא לוקה אמר רבא: דילידא אימיה, כר' שמעון תיליד, ואי לא, לא תיליד! ואף על גב דאית להו פירכא!

מאי חומרא דבכורים ממעשר, שכן אסורים לזרים - אדרבה! מעשר חמור, שכן אסור לאונן! ומאי חומרא דתודה ושלמים ממעשר, שכן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח - אדרבה! מעשר חמור, שכן טעונין כסף צורה! ומאי חומרא דבכור מתודה ושלמים, שכן קדושתו מרחם - אדרבה! תודה ושלמים חמורים, שכן טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק! ומאי חומרא דחטאת ואשם מבכור, שכן קדשי קדשים - אדרבה! בכור חמור, שכן קדושתו מרחם! ומאי חומרא דעולה מחטאת ואשם, שכן כליל - אדרבה! חטאת ואשם חמירי, שכן מכפרי! וכולהו חמירי מעולה, דאית בהו שתי אכילות!

אלא מאי "דילידא אימיה כרבי שמעון"? - דלמאי דסבירא ליה לדידיה, מסרס ליה לקרא ודריש ליה!

{וכי מזהירין מן הדין?! הא אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין, אין מזהירין מן הדין! איסורא בעלמא! } והאמר רבא: זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה, לרבי שמעון לוקה חמש! |
כחמשה איסורין הוו! } והא אנן תנן: אלו הן הלוקין! (יח,א) |
אלא קרא יתירא הוא - מכדי כתיב: "והבאתם שמה"⁴ ... (דברים יד:כג) "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם"⁵ - לכתוב רחמנא "לא תוכל לאוכלם" - מיהדר מפרש בהו רחמנא, למה לי?! אלא ליחודי להו לאוי לכל חד וחד!

4 לפננו: "והבאת שם"

5 "א שצריך להיות: (דברים יב:ז) "ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם"

מחברת מכות - ג

גופא: אמר **רבא**: זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה -
לרבי שמעון לוקה חמש - וְלילקי נמי משום: (שמות כט) "וזר לא
יאכל כי קדש הם"?! אהני מילי היכא דלכהנים חזי - הכא,
דלכהנים נמי לא חזי! וְלילקי נמי משום: (שמות כב) "ובשר
בשדה טרפה לא תאכלו" - כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו, נאסר!
אהני מילי היכא דבפנים חזי - הכא, דבפנים נמי לא חזי! וְלילקי
נמי כדר' אליעזר, דאמר **ר' אליעזר**: (שמות כט) "לא יאכל כי
קדש הם" - (**יחב**) כל שבקדש פסול, בא הכתוב ליתן לא תעשה
על אכילתו?! אהני מילי היכא דקודם פסולו חזי - הכא, דקודם
פסולו נמי לא חזי! וְלילקי נמי כאידך דר' אליעזר, דתניא: **רבי**
אליעזר אומר: כל שהוא ב"כליל תהיה", ליתן לא תעשה על
אכילתו! אין הכי נמי! ורבא, מהאי קרא קאמר!

סימן: כוז"א

אמר **רב גידל** אמר **רב**: כהן שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה,
לוקה גמאי טעמא? דאמר קרא: (שמות כט) "ואכלו אותם אשר
כופר בהם" - לאחר כפרה, אין - לפני כפרה, לא - לאו הבא
מכלל עשה, לאו הוא! {מתיב **רבא**: (דברים יד) "וכל בהמה
מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה
אותה תאכלו" - אותה תאכלו, ואין בהמה אחרת תאכלו - ואי
כדקאמרת, "את זה לא תאכלו" למה לי?!

|אלא אי איתמר, הכי איתמר: אמר **רב גידל** אמר **רב**: זר שאכל
מחטאת ואשם לפני זריקה, פטור גמאי טעמא? דאמר קרא:
"ואכלו אותם אשר כופר בהם" - כל היכא דקרינן ביה "ואכלו
אותם אשר כופר בהם", קרינן ביה "וזר לא יאכל קדש", וכל
היכא דלא קרינן ביה "ואכלו אותם אשר כופר בהם", לא קרינן
ביה "וזר לא יאכל"

מחברת מכות - ג

אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא: בכורים, הנחה מעכבת בהן - קרייה אין מעכבת בהן {ומי אמר ר' אלעזר הכי?! והא אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא: הפריש בכורים קודם לחג, ועבר עליהן החג, ירקבו ~מאי? לאו משום דלא מצי למיקרי עליהן! ואי סלקא דעתך קרייה אין מעכבת בהן, אמאי ירקבו?! כדרבי זירא, דאמר ר' זירא: כל הראוי לבילה, אין בילה מעכבת בו - וכל שאינו ראוי לבילה, בילה מעכבת בו!

ר' אחא בר יעקב מתני לה כדרבי אסי אמר רבי יוחנן, וקשיא ליה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: {ומי אמר רבי יוחנן בכורים, הנחה מעכבת בהן, קרייה אין מעכבת בהן?! והא בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן: {בכורים, מאימתי מותרין לכהנים? ואמר ליה: אהראוין לקרייה, משקרא עליהן; ושאין ראוין לקרייה, משראו פני הבית - קשיא קרייה אקרייה, קשיא הנחה אהנחה! קרייה אקרייה לא קשיא - הא רבי שמעון, הא רבנן! הנחה אהנחה נמי לא קשיא - הא רבי יהודה והא רבנן!

{מאי רבי יהודה? אדתניא: ר' יהודה אומר: (דברים כו) "והנחתו" - זו תנופה! {אתה אומר זו תנופה, או אינו אלא הנחה ממש?! כשהוא אומר: "והניחו", הרי הנחה אמור! - הא מה אני מקיים "והנחתו"? זו תנופה!

גומאן תנא דפליג עליה דרבי יהודה? אר' אליעזר בן יעקב היא, דתניא: "ולקח הכהן הטנא מידך" - לימד על הבכורים, שטעונון תנופה, דברי רבי אליעזר בן יעקב {מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב? אאתיא "יד" "יד" משלמים - כתיב הכא: "ולקח הכהן הטנא מידך", וכתיב: (ויקרא ז) "ידיו תביאינה את אשי ה' " - מה כאן, כהן - אף להלן, כהן; מה להלן, בעלים - אף כאן, בעלים! {הא כיצד? אמניח כהן ידיו תחת ידי בעלים, ומניף

אמר רבא בר אדא אמר ר' יצחק: {בכורים, (יט,א) מאימתי מחייבין עליהן? אמשיראו פני הבית! {כמאן? ככי האי תנא,

מחברת מכות - ג

דתניא: **רבי אליעזר** אומר: בכורים, מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים - שבחוץ, הרי הן כחולין לכל דבריהם; שבפנים, הרי הן כהקדש לכל דבריהם

אמר **רב ששת**: בכורים, הנחה מעכבת בהן - קרייה אין מעכבת בהן? כמאן? ככי האי תנא דתניא: **רבי יוסי** אומר שלשה דברים משום שלשה זקנים: **רבי ישמעאל** אומר: יכול יעלה אדם מעשר שני בזמן הזה בירושלים ויאכלנו? ודין הוא: בכור טעון הבאת מקום, ומעשר שני טעון הבאת מקום - מה בכור, אינו אלא בפני הבית - אף מעשר, אינו אלא בפני הבית! {מה לבכור, שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח! >בכורים יוכיחו! {מה לבכורים, שכן טעונים הנחה! >אתלמוד לומר: (דברים יד:כג) "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך" - מקיש מעשר לבכור - מה בכור, אינו אלא לפני הבית - אף מעשר, אינו אלא לפני הבית!

~ואם איתא, ליפרוד: מה לבכורים, שכן טעונין קרייה והנחה!
>אמר **ר' אשי**: נהי דעיכובא ליכא - מצוה, מי ליכא?!

{ולימא "מצוה", וליפרוד?! | >אלא אמר **רב אשי**: כיון דאיכא בכורי הגר, דבעי למימר: (דברים כו) "אשר נשבע ה' לאבותינו", ולא מצי אמר - לא פסיקא ליה!

{וליהדר דינא, ותיתי במה הצד?! >אמשום דאיכא למיפרך: מה להצד השוה שבהן, שכן יש בהן צד מזבח

>ומאי קסבר? אי קסבר: קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא - אפילו בכור נמי! אי קסבר: קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא - אפילו בכור נמי תבעי! >אמר **רבינא**: לעולם קסבר קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא, והכא, בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית, וחרב הבית, ועדיין בשרו קיים. ומקשינן בשרו לדמו - מה דמו, במזבח - אף בשרו,

מחברת מכות - ג

במזבח ~ ומקיש מעשר לבכור {זכי דבר הלמד בהקש, חוזר ומלמד בהקש?! <מעשר דגן חולין הוא!

(יט,ב) {הניחא למאן דאמר בתר למד אזלינן - אלא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן, מאי איכא למימר?! <דס ובשר חדא מילתא היא

קדשי קדשים חוץ לקלעים; קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה -- {תנינא חדא זימנא: "מעשר שני והקדש שלא נפדו" <אמר **רבי יוסי בר חנינא**: סיפא במעשר שני טהור וגברא טהור, דקא אכיל חוץ לחומה - רישא במעשר שני טמא וגברא טמא, וקא אכיל ליה בירושלים &ומנא לן דמחייב עליה משום טומאה? דתניא: **ר' שמעון** אומר: (דברים כו) "לא בערתי ממנו בטמא" - בין שאני טמא והוא טהור, בין שאני טהור והוא טמא! &והיכן מוזהר על אכילה? איני יודע!

טומאת הגוף, בהדיא כתיב: (ויקרא כב:ו) "נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים" &אלא טומאת עצמו, מנין? <דכתיב: (דברים יב) "לא תוכל לאכול בשעריך", ולהלן הוא אומר: (דברים טו) "בשעריך תאכלנו הטמא והטהור" ~ ותניא **דבי רבי ישמעאל**: אפילו טמא וטהור, אוכלין בקערה אחת, ואין חוששין! וקאמר רחמנא: היאך טמא דשרי לך גבי טהור התם, הכא לא תיכול!

&ומנא לן דבר פדייה הוא? <דאמר **ר' אלעזר**: מנין למעשר שני שנטמא, שפודין אותו, אפילו בירושלים? תלמוד לומר: (דברים יד) "כי לא תוכל שאתו", ואין "שאת" אלא אכילה, שנאמר: (בראשית מג) "וישא משאות מאת פניו"

אמר **ר' ביבי** אמר **ר' אסי**: מנין למעשר שני טהור, שפודין אותו אפילו בפסיעה אחת חוץ לחומה? <שנאמר: כי לא תוכל שאתו {

מחברת מכות - ג

האי מבעי ליה לכדרבי אלעזר! אם כן, לימא קרא: "לא תוכל לאוכלו" - מאי "שאתו"? וואימא: כולו להכי הוא דאתא?! אם כן, לימא קרא: "לא תוכל ליטלו" - מאי "שאתו"? - שמע מינה תרתי!

יתיב רב חנינא ורב הושעיא, וקא מבעיא להו: גאפיתחא דירושלים, מהו? פשיטא: הוא בחוץ ומשאו בפנים, קלטוהו מחיצות גהוא בפנים, ומשאו בחוץ, מהו?

אתנא להו ההוא סבא בדבי רבי שמעון בן יוחי: (דברים יד) "כי ירחק ממך המקום" - ממילואד!

גבעי רב פפא: נקיט ליה בקניא, מאי? - תיקו!

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מעשר שני, מאימתי חייבין עליו? משראה פני החומה! גמאי טעמא? דאמר קרא: (דברים יב:יח) "לפני ה' אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו", וכתוב: (דברים יב:יז) "לא תוכל לאכול בשעריך" - כל היכא דקרינן ביה "לפני ה' אלהיך תאכלנו", קרינן ביה "לא תוכל לאכול בשעריך", וכל היכא דלא קרינן ביה "לפני ה' אלהיך תאכלנו", לא קרינן ביה "לא תוכל לאכול בשעריך"

{מיתבי: רבי יוסי אומר: כהן שעלתה בידו תאנה של טבל - אמר: "תאנה זו, תרומתה בעוקצה; מעשר ראשון בצפונה; ומעשר שני לדרומה" - והיא שנת מעשר שני, והוא בירושלים, או מעשר עני והוא בגבולין - אכלה, (כא) לוקה אחת. וזר שאכלה, לוקה שתים - שאילו בתחלה אכלה, אינו לוקה אלא אחת - טעמא דאיתיה בירושלים - הא בגבולין, לוקה שלש! דאף על גב דלאו רואה פני חומה! דעייילי ואפקי! גאי הכי, מאי למימרא?! אהכא במאי עסקינן? כגון דעייילינהו בטיבליהו, וקסבר: מתנות שלא הורמו, כמי שהורמו דמיין

מחברת מכות - ג

{וסבר ר' יוסי: מתנות שלא הורמו, כמי שהורמו דמי?! והתניא:
רבי שמעון בן יהודה אומר משום **רבי יוסי**: לא נחלקו בית שמאי
ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן ועברו בירושלים, שיפדה
מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום - ועל מה נחלקו? על פירות
שנגמרה מלאכתן ועברו בירושלים, **שבית שמאי** אומרים: יחזיר
מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים, **ובית הלל** אומרים: יפדה ויאכל
בכל מקום - ואי סלקא דעתך מתנות שלא הורמו כמי שהורמו
דמיין, הא קלטוהו מחיצות! אמר **רבה**: מחיצה לאכול, דאורייתא
- מחיצה לקלוט, דרבנן. וכי גזור רבנן, כי איתיה בעיניה -
בטבליה, לא גזור רבנן <<**רבינא** אמר: כגון דנקיט ליה בקניא
~ותפשוט בעיא דרב פפא!

משנה: הקורח קרחה בראשו, והמקיף פאת ראשו, והמשחית פאת
זקנו, והשורט שריטה אחת על המת, חייב. שרט שריטה אחת על
חמשה מתים, או חמש שריטות על מת אחד, חייב על כל אחת
ואחת. על הראש שתיים, אחת מכאן ואחת מכאן. על הזקן, שתיים
מכאן, ושתיים מכאן, ואחת מלמטה. **רבי אליעזר** אומר: אם ניטלו
כולן כאחת, אינו חייב אלא אחת. ואינו חייב עד שיטלנו בתער.
רבי אליעזר אומר: אפילו לקטו במלקט או ברהיטני, חייב

גמרא: תנו רבנן: (ויקרא כא) "לא יקרחו" - יכול אפילו קרח
ארבע וחמש קריחות, לא יהא חייב אלא אחת? תלמוד לומר:
"קרחה", לחייב על כל קרחה וקרחה; "בראשם" - מה תלמוד
לומר? - לפי שנאמר: (דברים יד) "לא תתגודדו ולא תשימו קרחה
בין עיניכם למת", יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים בלבד?
מנין לרבות כל הראש? תלמוד לומר: "בראשם" - לרבות כל
הראש; ואין לי אלא בכהנים, שריבה בהן הכתוב מצות יתירות -
ישראל מניין? נאמר כאן "קרחה" ונאמר להלן "קרחה" - מה להלן,
חייב על כל קרחה וקרחה, וחייב על הראש כבין העינים - אף

מחברת מכות - ג

כאן, חייב על כל קרחה וקרחה, וחייב על הראש כבין העינים;
ומה להלן, על מת - אף כאן, על מת

גְּהִנִּי אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ קְרִיחוֹת, הִיכִי דְמִי? אֵילִימָא בְּזֵה אַחַר זֶה,
וּבְחֲמֵשׁ הַתְּרָאוֹת, פְּשִׁיטָא! (כ,ב) אֵלָא בְּחֲדָא הַתְּרָאָה, מִי
מַחֲיִיב?! וְהַתְּנֵן: נִזִּיר שֶׁהִיא שׁוֹתָה יֵין כָּל הַיּוֹם, אִינוּ חַיִּיב אֵלָא
אַחַת; אִמְרוּ לוֹ "אֵל תִּשְׁתֶּה!" "אֵל תִּשְׁתֶּה!", וְהוּא שׁוֹתָה, חַיִּיב עַל
כָּל אַחַת וְאַחַת אֵלָא! צְרִיכָא דְסַךְ חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹתָיו, נִשָּׂא וְאוֹתְבִינְהוּ
בְּבֵת אַחַת, דֵּהוּיָא לִיהַּ הַתְּרָאָה לְכָל חֲדָא וְחֲדָא

גְּוֹכְמָה שִׁיעוֹר קְרַחָה? אַרְבֵּי הוֹנָא אֹמֵר: כְּדִי שִׁירָאָה מִרְאֵשׁוּ <אַרְבֵּי
יֹחֲנָן אֹמֵר מִשׁוּם ר' אֲלֵעִזָּר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: כְּגָרִיס

כְּתַנְאִי: כִּמָּה שִׁיעוֹר קְרַחָה? ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעִזָּר אֹמֵר:⁷ כְּגָרִיס.
אַחֲרִיס אֹמֵרִים: כְּדִי שִׁירָאָה מִרְאֵשׁוּ

אִמֵּר רַב יְהוּדָה בְּרַב חֲבִיבָא: פְּלִיגִי בֵּה תְּלַתָּא תְּנַאִי - חַד אֹמֵר:
כְּגָרִיס, וְחַד אֹמֵר: כְּדִי שִׁירָאָה מִרְאֵשׁוּ, וְחַד אֹמֵר: כְּשִׁתִּי שְׁעָרוֹת.
וְאִיכָא דְמַפִּיק "שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת" וּמַעֲיִיל "בְּכַעֲדָשָׁה" וְסִימְנָךְ: בַּהֲרַת
כְּגָרִיס, וּמַחִיָּה בְּכַעֲדָשָׁה

תְּנַא: הַנוֹטֵל מִלָּא פִּי הַזּוֹג בְּשַׁבַּת, חַיִּיב גְּוֹכְמָה מִלָּא פִּי הַזּוֹג? אִמֵּר
רַב יְהוּדָה: שְׁתֵּים זֵה תְּנַאִי: לְקַרְחָה שְׁתֵּים! אִימָא: וְכֵן לְקַרְחָה
שְׁתֵּים

תְּנַא נְמִי הִכִּי: הַנוֹטֵל מִלָּא פִּי הַזּוֹג בְּשַׁבַּת, חַיִּיב. וְכִמָּה מִלָּא פִּי
הַזּוֹג? שְׁתֵּים! רַבִּי אֲלֵעִזָּר אֹמֵר: אַחַת. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי
אֲלֵעִזָּר בְּמַלְקֻט לְבָנוֹת מִתּוֹךְ שְׁחוֹרוֹת, אֲפִילוּ אַחַת, שֶׁהוּא חַיִּיב.
וְדַבֵּר זֶה, אֲפִילוּ בְּחוֹל אֲסוּר, מִשׁוּם שְׁנַאמֵר: (דְּבָרִים כב) "לֹא
יִלְבַּשׁ גִּבּוֹר שְׁמַלַת אִשָּׁה"

7 כְּ גֵרֶסֶת ב"ח, וּלְפָנָנוּ לִיתָא

וחייב על הראש שתיים, אחת מכאן ואחת מכאן -- מחוי **רב ששת**
בין פירקי דרישא⁸

על הזקן, שתיים מכאן, ושתיים מכאן, ואחת מלמטה -- מחוי **רב**
ששת בין פירקי דדיקנא

רבי אליעזר אומר: אם ניטלו כולן כאחת, אינו חייב אלא אחת --
קסבר: חד לאו הוא

ואינו חייב עד שיטלנו בתער -- תנו רבנן: (ויקרא כא) "ופאת
זקנם לא יגלחו" - יכול אפילו גלחו במספרים יהא חייב? תלמוד
לומר: (ויקרא יט) "לא תשחית"; אי "לא תשחית", יכול אם לקטו
במלקט ורהיטני יהא חייב? תלמוד לומר: "לא יגלחו" - הא כיצד?
גילוח שיש בו השחתה - הוי אומר: זה תער

רבי אליעזר אומר: אפילו לקטו במלקט או ברהיטני, חייב -- {מה
נפשך?! אי גמיר גזירה שוה, ליבעי תער! אי לא גמיר גזירה שוה,
מספרים נמי לא! כלעולם גמיר גזירה שוה, וקסבר: הני נמי גילוח
עבדי!

משנה: הכותב כתובת קעקע - כתב ולא קעקע, קעקע ולא כתב -
אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו, ובכחול, ובכל דבר שהוא
רושם. **ר' שמעון בן יהודה** משום **ר' שמעון** אומר: אינו חייב עד

8 כד גרסת ב"ח, ולפננו בלי "ד" וכן "דיקנא"

מחברת מכות - ג

שיכתוב שם את השם, שנאמר: (ויקרא יט) "וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' "

גמרא: אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי:** עד דיכתוב "אני ה' " ממשי! אמר ליה: לא! כדתני **בר קפרא:** אינו חייב עד שיכתוב שם עבודה זרה, שנאמר: "וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' " - אני ה', ולא אחר

אמר **רב מלכיא** אמר **רב אדא בר אהבה:** אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו, מפני שנראית ככתובת קעקע. אמר **רב נחמן בריה דרב איקא:** שפוד, שפחות, וגומות - רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיא. **רב פפא** אמר: מתניתין ומתניתא - רב מלכיא; שמעתתא - רב מלכיו. וסימניך: מתניתא מלכתא גמאי בינייהו? <איכא בינייהו שפחות

רב ביבי בר אביי קפיד אפילו אריבדא דכוסילתא. **רב אשי** אמר: כל מקום שיש שם מכה, מכתו מוכיח עליו

משנה: נזיר שהיה שותה יין כל היום, אין חייב אלא אחת. אמרו לו: "אל תשתה!" "אל תשתה!" והוא שותה, חייב על כל אחת ואחת. היה מטמא למתים כל היום, אינו חייב אלא אחת. אמרו לו: "אל תטמא!" "אל תטמא!", והוא מטמא, חייב על כל אחת ואחת. היה מגלח כל היום, אינו חייב אלא אחת. אמרו לו: "אל תגלח!" "אל תגלח!" והוא מגלח, חייב על כל אחת ואחת, היה לבוש בכלאים כל היום, אינו חייב אלא אחת. אמרו לו: "אל תלבש!" "אל תלבש!", והוא פושט ולובש, חייב על כל אחת ואחת

(כא,ב) יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין - החורש בשור וחמור, והן מוקדשין, וכלאים בכרם, ובשביעית, ויום טוב, וכהן, ונזיר בבית הטומאה. **חנניא בן חכינאי** אומר: אף הלוּבש כלאים! אמרו לו: אינו השם. אמר להם: אף הנזיר לא הוא השם

גמרא: אמר **רב ביבי** אמר **ר' יוסי**⁹: לא פושט ולובש ממש, אלא¹⁰
אפילו מכניס ומוציא בית יד אונקלי שלו. מחוי **רב אחא בריה דרב**
איקא עיולי ואפוקי. **רב אשי** אומר: אפילו לא שהה אלא כדי
לפשוט וללבוש חייב

יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין - החורש בשור
וחמור, והן מוקדשין, וכלאים בכרם, ובשביעית, ויום טוב, וכהן,
ונזיר בבית הטומאה. **חנניא בן חכינאי** אומר: אף הלוּבש כלאים!
אמרו לו: אינו השם. אמר להם: אף הנזיר לא הוא השם -- אמר
ר' ינאי: בחבורה נמנו וגמרו: החופה בכלאים, לוקה. אמר להן **רבי**
יוחנן: לאו משנתנו היא זו: יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום
שמונה לאוין: החורש בשור ובחמור, והן מוקדשין, וכלאים בכרם
~האי חורש, דמחייב משום כלאים, היכי משכחת לה? לאו
דמיכסי בהדיה דאזיל? אמר ליה: אי לאו דדלאי לך חספא, מי
משכחת מרגניתא תותה! אמר ליה **ריש לקיש** ל**ר' יוחנן**: אי לאו
דקילסך גברא רבה, הוה אמינא: מתניתין מני? רבי עקיבא היא,
דאמר: המקיים כלאים לוקה!

גמאי רבי עקיבא? <דתניא: המנכש, והמחפה בכלאים - לוקה. **רבי**
עקיבא אומר: אף המקיים! גמאי טעמא דר' עקיבא? <דתניא:
(ויקרא יט) "שדך לא תזרע כלאים" - אין לי אלא זורע - מקיים
מנין? תלמוד לומר: (ויקרא יט) "בהמתך לא תרביע כלאים שדך
לא תזרע כלאים"¹¹

{אמר ליה **עולא לרב נחמן**: ולילקי נמי משום זורע ביום טוב!
<אמר ליה: תנא ושייר! אמר ליה: ותנא קתני "שמונה", ואת
אמרת "תנא ושייר"?! <<אמר **רבא**: יש חילוק מלאכות בשבת, ואין
חילוק מלאכות ביום טוב! אמר ליה: עדא תהא!

9 כד לפננו וגם בב"ח, ויש גורסים: "רב אסי"

10 כד גרסת ב"ח, ולפננו לשון שאלה

11 יש גורסים רק: "כלאים שדך לא"

מחברת מכות - ג

{איתיביה **אביי**: ואין חילוק מלאכות ביום טוב?! והתנן: המבשל גיד בחלב ביום טוב, ואכלו - לוקה חמש: - לוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל ביום טוב שלא לצורך, ולוקה משום מבשל גיד בחלב, ולוקה משום אוכל בשר בחלב, ולוקה (**כב,א**) משום הבערה ~ואם איתא, משום הבערה לא מחייב, דהא איחייב ליה משום בשולו! |אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה! {והתני ר' **חייא**: לוקה שתים על אכילתו ושלוש על בשולו! ואי איתא, שלש על אכילתו הוא חייב! |אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה, ואזהרתיה מהכא: (דברים יג) "ולא ידבק בידך מאומה מן החרס!"

{אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: ולילקי נמי משום (דברים ז) "לא תביא תועבה אל ביתך!" |אלא הכא במאי עסקינן? כגון שבישלו בעצי הקדש! ואזהרתיה מהכא: (דברים יב) "ואשריהם תשרפון באש ... לא תעשון כן לה' אלהיכם"

סימן: שנבא"י שנ"ז

{מתקיף לה **רב הושעיא**: וליחשוב נמי הזורע בנחל איתן, ואזהרתיה מהכא: (דברים כא) "אשר לא יעבד בו ולא יזרע"! {מתקיף לה **רב חנניא**: וליחשוב נמי המוחק את השם בהליכתו, ואזהרתיה מהכא: (דברים יב) "ואבדתם את שמם ... לא תעשון כן לה' אלהיכם"?

מתקיף לה ר' **אבהו**: וליחשוב נמי הקוצץ את בהרתו, ואזהרתיה מהכא: (דברים כד) "השמר בנגע הצרעת"!

{מתקיף לה **אביי**: וליחשוב נמי המזיח החושן מעל האפוד, והמסיר בדי ארון, ואזהרתיה מהכא: (שמות כה:טו) "לא יסורו ממנו", (שמות כח:כח) "ולא יזח החושן מעל האפוד"?

מחברת מכות - ג

{מתקיף לה **רב אשי**: וליחשוב נמי החורש בעצי אשירה,
ואזהרתיה מהכא: (דברים יג) "ולא ידבק בידך מאומה מן
החרס"!!?

{מתקיף לה **רבינא**: וליחשוב נמי הקוצץ אילנות טובות, ואזהרתיה
מהכא: (דברים כ) "כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות"!!?

{אמר ליה **רבי זעירא לרבי מני**: וליחשוב נמי כגון דאמר "שבועה
שלא אחרוש ביום טוב"!!? אהתם לא קא חלה שבועה - מושבע
ועומד מהר סיני הוא! {אמר ליה: כגון דאמר "שבועה שלא
אחרוש בין בחול בין ביום טוב", דמגו דחלה עליה שבועה בחול,
חלה עליה נמי ביום טוב!!? <מידי דאיתיה בשאילה, לא קתני! {
ולא?! והרי הקדש! אבבכור! {והרי נזיר! אבנזיר שמשון! {נזיר
שמשון, בר איטמויי למתים הוא! |<אלא האי תנא, איסור כולל
לית ליה!

אמר **רבי הושעיא**: המרביע שור פסולי המוקדשים, לוקה שנים.
אמר **רבי יצחק**: המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה, שהרי גוף
אחד הוא, ועשאו הכתוב כשני גופים

משנה: גַּכמה מלקין אותו? ארבעים חסר אחת! שנאמר: (דברים
כה) "במספר ארבעים" - מנין שהוא סמוך לארבעים. ר' יהודה
אומר: ארבעים שלימות הוא לוקה. והיכן הוא לוקה את היתירה?
בין כתפיו!

אין אומדין אותו אלא במכות ראויות להשתלש. אמדוהו לקבל
ארבעים, ולוקה מקצת, (**כב,ב**) ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים,
פטור. אמדוהו לקבל שמונה עשרה, ומשלקה, אמדו שיכול הוא
לקבל ארבעים, פטור

מחברת מכות - ג

גמרא גמאי טעמא? אי כתיב "ארבעים במספר", הוה אמינא ארבעים במנינא - השתא, דכתיב "במספר ארבעים", מנין שהוא סוכם את הארבעים

אמר **רבא**: כמה טפשאי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבה! דאילו בספר תורה כתיב: "ארבעים", ואתו רבנן בצרו חדא!

ר' יהודה אומר: ארבעים שלימות הוא לוקה. והיכן הוא לוקה את היתירה? בין כתפיו! -- אמר **ר' יצחק**: מאי טעמא דרבי יהודה? דכתיב: (זכריה יג) "מה המכות האלה בין ידיך ואמר אשר הכתי בית מאהבי" %ורבנן: ההוא בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב!

אין אומדין אותו אלא במכות ראויות להשתלש. אמדוהו לקבל ארבעים, ולוקה מקצת, ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים, פטור -- לקה, אין - לא לקה, לא! - {ורמינהו: אמדוהו לקבל ארבעים, וחזרו ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים, פטור; אמדוהו לקבל שמונה עשרה, וחזרו ואמדוהו שיכול לקבל ארבעים, פטור אמר **רב ששת**: לא קשיא! - הא דאמדוהו ליומי, הא דאמדוהו למחר וליומא אחרא

משנה: עבר עבירה שיש בה שני לאוין. אמדוהו אומד אחד, לוקה ופטור. ואם לאו, לוקה ומתרפא, וחוזר ולוקה

גמרא: {והתניא: אין אומדין אומד אחד לשני לאוין! אמר **רב ששת**: לא קשיא! הא דאמדוהו לארבעים וחדא, הא דאמדוהו לארבעים ותרת

משנה: גְּכִיצַד מִלְקִין אוֹתוֹ? כּוֹפֵת¹² שְׁתֵי יָדָיו עַל הָעֵמוּד הַיֶּלֶךְ וְהַיֶּלֶךְ. וְחֶזֶן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בְּבִגְדָיו - אִם נִקְרָעוּ, נִקְרָעוּ, וְאִם נִפְרָמוּ, נִפְרָמוּ - עַד שֶׁהוּא מִגְלָה אֶת לְבוֹ. וְהָאֵבֶן נִתּוּנָה מֵאַחֲרָיו. חֶזֶן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלָיו, וְרִצּוּעָה בִּידּוֹ. שֶׁל עֵגֶל. כְּפֹלָה אֶחָד לְשָׁנִים, וְשָׁנִים לְאַרְבַּעָה. וְשְׁתֵי רִצּוּעוֹת שֶׁל חֲמוֹר עוֹלוֹת וְיורְדוֹת בָּהּ. יָדָה טַפַּח וְרַחְבָּה טַפַּח. וְרֵאשָׁה מִגַּעַת עַל פִּי כְּרִיסוֹ. וּמָכָה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְפָּנָיו וְשְׁתֵי יָדוֹת מִלְאַחֲרָיו. וְאִינוּ מָכָה אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד, וְלֹא יוֹשֵׁב, אֲלֵא מוֹטָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (דְּבָרִים כה) "וְהִפִּילוּ הַשּׁוֹפֵט". וְהַמָּכָה מָכָה בִּידּוֹ אַחַת בְּכָל כַּחוֹ. וְהַקּוֹרָא קוֹרָא: (דְּבָרִים כח) "אִם לֹא תִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר הַזֶּה לִירָאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְהַפְּלֵא ה' אֶת מַכּוֹתֶיךָ וְאֶת מַכּוֹת זֶרַעֶךָ מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת וְחֵלִים רַעִים וְנֶאֱמָנוֹס", וְחוֹזֵר לְתַחֲלַת הַמִּקְרָא: (דְּבָרִים כט) "וְשִׁמַּרְתָּם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְעָשִׂיתָם אוֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן", וְחוֹתָם: (תְּהִלִּים עח) "וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהַרְבֵּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ וְלֹא יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ", וְחוֹזֵר לְתַחֲלַת הַמִּקְרָא. וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ, פְּטוֹר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רִצּוּעָה אַחַת, וּמֵת, הָרִי זֶה גּוֹלָה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקַל, בֵּין בְּרִיעֵי בֵּין בְּמִים, פְּטוֹר. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר: הָאִישׁ בְּרִיעֵי, וְהָאִשָּׁה בְּמִים

(כג,א) גמרא: גְּמָאֵי טַעְמָא? כְּמִשּׁוֹם "נִקְלָה"

אִמֵּר **רַב שֶׁשֶׁת** מִשּׁוֹם **רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה**: מִנִּין לְרִצּוּעָה שֶׁהִיא שֶׁל עֵגֶל? דְּכַתִּיב: (דְּבָרִים כה) "אַרְבַּעִים יִכְנוּ", וְסַמֵּיךְ לִיה: "לֹא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ"

וְאִמֵּר **רַב שֶׁשֶׁת** מִשּׁוֹם **רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה**: מִנִּין לִיבְמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָנָי מוֹכָה שַׁחִין, שֶׁאִין חוֹסְמִין אוֹתָהּ? דְּכַתִּיב: "לֹא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ", וְסַמֵּיךְ לִיה: "כִּי יִשְׁבוּ אַחִים יַחְדוֹ וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אִין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֶשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זֶר יִבְמָה יִבֵּא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְמָה".

12 כַּךְ בְּמִשְׁנֵיּוֹת, וּלְפָנָיו: "כּוֹפֵה"

ואמר **רב ששת** משום **ר' אלעזר בן עזריה**: כל המבזה את המועדים, כאילו עובד עבודה זרה, דכתיב: (שמות לד) "אלהי מסכה לא תעשה לך", וסמיך ליה: "את חג המצות תשמור" ואמר **רב ששת** משום **ר' אלעזר בן עזריה**: כל המספר לשון הרע, וכל המקבל לשון הרע, וכל המעיד עדות שקר, ראוי להשליכו לכלבים, דכתיב: (שמות כב) "לכלב תשליכון אותו", וסמיך ליה: (שמות כג:א) "לא תשא שמע שוא" - קרי ביה נמי "לא תשיא"

ושתי רצועות של חמור עולות ויורדות בה -- תנא: של חמור, כדדריש ההוא גלילאה עליה **דרב חסדא**: (ישעיהו א) "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן" - אמר הקב"ה: יבא מי שמכיר אבוס בעליו, ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו

ידה טפח ורחבה טפח. וראשה מגעת על פי כריסו -- אמר **אביי**: שמע מינה: כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה {אמר ליה **רבא**: אם כן, נפיש להו רצועות טובא! אלא אמר **רבא**: אבקתא אית ליה - כי בעי מיקטר ביה, כי בעי מרפה בה

מלקין¹³ אותו שלישי מלפניו ושתי ידות מלאחריו -- גמנא הני מילי? אמר **רב כהנא**: דאמר קרא: (דברים כה) "והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר" - רשעה אחת מלפניו, שתי רשעיות מאחריו

אין מלקין אותו לא עומד, ולא יושב, אלא מוטה, שנאמר: (דברים כה) "והפילו השופט" -- אמר **רב חסדא** אמר **רבי יוחנן**: מנין

13 גרסת המשנה "ומכה", וכן בפסקה הבאה

מחברת מכות - ג

לרצועה שהיא מוכפלת? שנאמר: "והפילו!" {והא מיבעי ליה לגופיה?! אם כן, לכתוב קרא "יטיהו" - מאי "הפילו"? שמע מינה תרתי!

והמכה מכה בידו אחת בכל כחו -- תנו רבנן: אין מעמידין חזנין אלא חסירי כח ויתירי מדע. **רבי יהודה** אומר: אפילו חסירי מדע ויתירי כח. אמר **רבא**: כוותיה דרבי יהודה מסתברא, דכתיב: (דברים כה) "לא יוסיף ... פן יוסיף" - אי אמרת בשלמא, חסירי מדע - היינו דצריך לאזהורי! אלא אי אמרת יתירי מדע, מי צריך לאזהורי?! %ורבנן: אין מזרזין אלא למזרז!

תנא: כשהוא מגביה, מגביה בשתי ידיו. וכשהוא מכה, מכה בידו אחת, כי היכי דליתה מדידיה

והקורא קורא: (דברים כח) "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך והפלא ה' את מכותך ואת מכות זרעך מכות גדולות ונאמנות וחלים רעים ונאמנים", וחוזר לתחלת המקרא: (דברים כט) "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשו", וחותם: (תהילים עח) "והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו", וחוזר לתחלת המקרא. ואם מת תחת ידו, פטור. הוסיף לו עוד רצועה אחת, ומת, הרי זה גולה על ידו -- תנו רבנן: הגדול שבדיינין קורא, השני מונה, והשלישי אומר: "הכהו!". בזמן שמכה מרובה, מאריך; בזמן שמכה מועטת, מקצר {והא אנן תנן: "חוזר לתחלת המקרא"!} כמצוה לצמצם, ואי לא צמצם, חוזר לתחלת המקרא

מחברת מכות - ג

תנו רבנן: "מכה רבה" - אין לי אלא מכה רבה - מכה מועטת
מנין? תלמוד לומר: "לא יוסיף" - אם כן, מה תלמוד לומר "מכה
רבה"? לימד על הראשונות, שהן מכה רבה

נתקלקל, בין בריעי בין במים, פטור. **רבי יהודה** אומר: האיש
בריעי, והאשה במים -- תנו רבנן: אחד האיש ואחד האשה, בריעי
ולא במים, דברי **רבי מאיר**. **רבי יהודה** אומר: האיש בריעי,
והאשה במים. **וחכמים** אומרים: אחד האיש ואחד האשה, בין
בריעי בין במים {והתניא: **רבי יהודה** אומר: אחד האיש ואחד
האשה בריעי?!} אמר **רב נחמן בר יצחק**: שניהם שוין בריעי
אמר **שמואל**: כפתוהו, ורץ מבית דין - פטור {מיתבי: קלה - בין
בראשונה בין בשניה, פוטרין אותו. נפסקה רצועה - בשניה
פוטרין אותו, בראשונה אין פוטרין אותו ~ אמאי?! להוי כרץ?!
כהתם רץ, הכא לא רץ!

תנו רבנן: אמדוהו לכשילקה קלה, פוטרין אותו - לכשיצא מבית
דין קלה, מלקין אותו. ולא עוד, אלא אפילו קלה בתחלה, מלקין
אותו, שנאמר: (דברים כה:ב) "והכהו לפניו כדי רשעתו במספר
ארבעים יכנו לא יוסיף פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה
ונקלה" - ולא שלקה כבר בבית דין

משנה: כל חייבי כריתות שלקו, נפטרו ידי כריתתם, שנאמר:
(דברים כה) "ונקלה אחיך לעיניך" - כשלקה, הרי הוא כאחיד,
דברי **רבי חנניה בן גמליאל**. ואמר **רבי חנניה בן גמליאל**: מה אם
העובר עבירה אחת, נוטל נפשו עליה - העושה מצוה אחת, על
אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו! **ר' שמעון** אומר: ממקומו הוא
למד, שנאמר: (ויקרא יח:כט) "ונכרתו הנפשות העושות מקרב
עמם", ואומר: (**כג,ב**) (ויקרא יח:ה) "אשר יעשה אותם האדם וחי
בהם" - הא כל היושב ולא עבר עבירה, נותנין לו שכר כעושה

מצוה! **ר' שמעון בר רבי** אומר: הרי הוא אומר: (דברים יב:כג) "רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר" - ומה אם הדם, שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר - גזל ועריות, שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות! **ר' חנניא בן עקשיא** אומר: רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות, שנאמר: (ישעיהו מב) "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר"

גמרא: אמר **ר' יוחנן:** חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל. אמר **רב אדא בר אהבה:** אמרי **בי רב:** תנינן: אין בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהכרת - ואם איתא, אידי ואידי בידי אדם הוא! **רב נחמן בר יצחק**¹⁴ אומר: הא מניי? רבי יצחק היא, דאמר: מלקות בחייבי כריתות ליכא! דתניא: **רבי יצחק** אומר: חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאת כרת באחותו? לדונו בכרת ולא במלקות! **רב אשי** אמר: אפילו תימא רבנן - זה עיקר זדונו בידי אדם, וזה עיקר זדונו בידי שמים!

אמר **רב אדא בר אהבה** אמר **רב:** הלכה כר' חנניה בן גמליאל. אמר **רב יוסף:** ;מאן סליק לעילא ואתא ואמר?! אמר ליה **אביי:** אלא הא דאמר **רבי יהושע בן לוי:** שלשה דברים עשו בית דין של מטה, והסכימו בית דין של מעלה על ידם - מאן סליק לעילא ואתא ואמר?! אלא קראי קא דרשינן - הכי נמי, קראי קא דרשינן!

גופא: אמר **ר' יהושע בן לוי:** שלשה דברים עשו בית דין של מטה, והסכימו בית דין של מעלה על ידם, אלו הן: מקרא מגילה, ושאלת שלום בשם, והבאת מעשר - מקרא מגילה, דכתיב: (אסתר ט) "קימו וקבלו היהודים" - קיימו למעלה מה שקבלו למטה; ושאלת שלום, דכתיב: (רות ב) "והנה בועז בא מבית לחם

14 יש שלא גורסים "בר יצחק"

מחברת מכות - ג

ויאמר לקוצרים ה' עמכם", ואומר: (שופטים ו) "ה' עמך גבור החיל" - מאי "ואומר"? - וכי תימא: בועז הוא דעביד מדעתיה, ומשמיא לא אסכימו על ידו - תא שמע: ואומר: "ה' עמך גבור החיל"

הבאת מעשר, דכתיב: (מלאכי ג) "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די" - מאי "עד בלי די"? <אמר **רמי בר רב**: עד שיבלו שפתותיכם מלומר די!

אמר **ר' אלעזר**: בשלשה מקומות הופיע רוח הקודש: בבית דינו של שם, ובבית דינו של שמואל הרמתי, ובבית דינו של שלמה - בבית דינו של שם, דכתיב: (בראשית לח) "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני" - מנא ידע? דלמא כי היכי דאזל איהו לגבה, אזל נמי אינש אחרינא לגבה?! - יצאת בת קול ואמרה: "ממני" יצאו כבושים

בבית דינו של שמואל, דכתיב: (שמואל א יב) "הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו ויאמר עד ה' ועד משיחו כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד" - "ויאמר"?! - "ויאמרו" מיבעי ליה! - יצאת בת קול ואמרה: "אני עד בדבר זה!"

בבית דינו של שלמה, דכתיב: (מלכים א ג) "ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתוהו היא אמו" - מנא ידע? דלמא איערומא מיערמא?! - יצאת בת קול ואמרה: "היא אמו!"

אמר **רבא**: גממאי?! דלמא יהודה, כיון דחשיב ירחי ויומי, ואיתרמי - דחזינן, מחזקינן - דלא חזינן, לא מחזקינן?! שמואל נמי - כולהו ישראל קרי להו בלשון יחידי, דכתיב: (ישעיהו מה) "ישראל נושע בה"?! שלמה נמי - מדהא קא מרחמתא, והא לא קא מרחמתא?! - אלא גמרא!

דרש **רבי שמלאי**: שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה - שלש מאות וששים וחמש לאוין, כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה, כנגד איבריו של אדם. אמר **רב המנונא**: מאי קרא? (דברים לג) "תורה צוה לנו משה, מורשה" - "תורה" בגימטריא (**כד,א**) שית מאה וחד סרי הוי - "אנכי" ו"לא יהיה לך" מפי הגבורה שמענוס

סימן: דמשמ"ק ס"ק

בא דוד והעמידן על אחת עשרה, דכתיב: (תהלים טו) "מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם" - "הולך תמים" - זה אברהם, דכתיב: (בראשית יז) "התהלך לפני והיה תמים"; "פועל צדק" - כגון אבא חלקיהו; "ודובר אמת בלבבו" - כגון רב ספרא; "לא רגל על לשונו" - זה יעקב אבינו, דכתיב: (בראשית כז) "אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע"; "לא עשה לרעהו רעה" - שלא ירד לאומנות חבירו; "וחרפה לא נשא על קרובו" - זה המקרב את קרוביו; "נבזה בעיניו נמאס" - זה חזקיהו המלך, שגירר עצמות אביו במטה של חבלים; "ואת יראי ה' יכבד" - זה יהושפט מלך יהודה, שבשעה שהיה רואה תלמיד חכם, היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו, וקורא לו "אבי, אבי!¹⁵ רבי, רבי! מרי, מרי!"; "נשבע להרע ולא ימיר" - כר' יוחנן, דאמר ר' יוחנן: אהא בתענית עד שאבא לביתי; "כספו לא נתן בנשך" - אפילו ברבית גוי; "ושוחד על נקי לא לקח" - כגון ר' ישמעאל בר' יוסי. כתיב: "עושה אלה לא ימוט לעולם" - כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה, היה בוכה. אמר: מאן דעביד להו לכולהו, הוא דלא ימוט - הא

15 עין יעקב לא גורס "אבי אבי"

מחברת מכות - ג

חדא מינייהו, ימוט! אמרו ליה: מי כתיב "עושה כל אלה"?! "עושה אלה" כתיב! - אפילו בחדא מינייהו! דאי לא תימא הכי, כתיב קרא אחרינא: (ויקרא יח) "אל תטמאו בכל אלה" - התם נמי, הנוגע בכל אלה הוא דמטמא - בחדא מינייהו לא?! - אלא לאו באחת מכל אלה! - הכא נמי, באחת מכל אלו!

בא ישעיהו והעמידן על שש, דכתיב: (ישעיהו לג) "הולך צדקות ודובר מישרים מואס בבצע מעשקות נוער כפיו מתמוך בשוחד אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע" - "הולך צדקות" - זה אברהם אבינו, דכתיב: (בראשית יח) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט"; "ודובר מישרים" - זה שאינו מקניט פני חברו ברבים; "מואס בבצע מעשקות" - כגון ר' ישמעאל בן אלישע; "נוער כפיו מתמוך בשוחד" - כגון ר' ישמעאל בר' יוסי; "אוטם אזנו משמוע דמים" - דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק, כגון ר' אלעזר ברבי שמעון; "ועוצם עיניו מראות ברע" - כדרבי חייא בר אבא, דאמר ר' חייא בר אבא: זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה. וכתיב: (ישעיהו לג) "הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים"

בא מיכה והעמידן על שלש, דכתיב: (מיכה ו) "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך" - "עשות משפט" - זה הדין; "אהבת חסד" - זה גמילות חסדים; "והצנע לכת" - זה הוצאת המת והכנסת כלה. והלא דברים קל וחומר: ומה דברים שאין דרכן לעשותן בצנעא, אמרה תורה "והצנע לכת" - דברים שדרכן לעשותן בצנעא, על אחת כמה וכמה!

חזר ישעיהו והעמידן על שתים, שנאמר: (ישעיהו נו) "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה". בא עמוס והעמידן על אחת, שנאמר: (עמוס ה) "כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו"

{מתקיף לה **רב נחמן בר יצחק**: אימא: דרשוני בכל התורה כולה!
~אלא בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר: (חבקוק ב) "וצדיק
באמונתו יחיה"

אמר ר' **יוסי בר חנינא**: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל.
באו ארבעה נביאים וביטלו. משה אמר: (דברים לג) "וישכון
ישראל בטח בדד עין יעקב" - בא עמוס וביטלה, שנאמר: (עמוס
ז) "חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא", וכתוב: "ניחם ה' על זאת
לא תהיה אמר ה' "

משה אמר: (דברים כח) "ובגוים ההם לא תרגיע" - בא ירמיה
ואמר: (ירמיהו לא) "הלוך להרגיעו ישראל"

משה אמר: (שמות לד) "פוקד עון אבות על בנים" - בא יחזקאל
וביטלה: (יחזקאל יח) "הנפש החוטאת היא תמות"

משה אמר: (ויקרא כו) "ואבדתם בגוים" - בא ישעיהו ואמר:
(ישעיהו כז) "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים
בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים"

אמר **רב**: מסתפינא מהאי קרא: "ואבדתם בגוים"! מתקיף לה **רב**
פפא: גידלמא כאבידה המתבקשת, דכתיב: (תהילים קיט) "תעיתי
כשה אובד בקש עבדך"! ~אלא מסיפא דקרא: (ויקרא כו)
"ואכלה אתכם ארץ אויביכם". מתקיף לה **מר זוטרא**: גידלמא
כאכילת קישואין ודילועין!?

וכבר היה רבן גמליאל, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי יהושע, ורבי
עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי מפלטה ברחוק
מאה ועשרים מיל, והתחילו בוכין. ורבי עקיבא משחק. אמרו לו:
מפני מה אתה משחק? אמר להם: ואתם, מפני מה אתם בוכים?
אמרו לו: הללו גוים¹⁶, שמשתחווים לעצבים, ומקטרים לעבודה זרה
- יושבין בטח והשקט. ואנו - בית הדום רגלי אלהינו שרוף (**כז,ב**)

16 כך גרסת קצת ספרים, אבל לפננו "כושיים"

מחברת מכות - ג

באש, ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני מצחק: ומה לעוברי רצונו
כך - לעושי רצונו, על אחת כמה וכמה!

שוב פעם אחת, היו עולין לירושלים. כיון שהגיעו להר הצופים,
קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית
קדשי הקדשים. התחילו הן בוכין, ור' עקיבא מצחק. אמרו לו:
מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו
לו: מקום שכתוב בו: (במדבר א) "והזר הקרב יומת", ועכשיו
שועלים הלכו בו, ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני מצחק! דכתיב:
(ישעיהו ח) "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה
בן יברכיהו" - וכי מה ענין אוריה אצל זכריה?! אוריה במקדש
ראשון, וזכריה במקדש שני! אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה
בנבואתו של אוריה! - באוריה כתיב: (מיכה ג) "לכן בגללכם ציון
שדה תחרש וירושלם עיים תהיה והר הבית לבמות יער". בזכריה
כתיב: (זכריה ח) "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם" - עד
שלא נתקיימה נבואתו של אוריה, הייתי מתיירא שלא תתקיים
נבואתו של זכריה - עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע
שנבואתו של זכריה מתקיימת!

בלשון הזה אמרו לו: "עקיבא! ניחמתנו! עקיבא! ניחמתנו!"